

BATINA

Serie nouă, anul 8, nr. 103 noiembrie 2022

www.cctb.ro

Revista lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța
„Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

3	Mi-e foame. Mi-e foame de pâine
4	144 de ani: Dobrogea s-a unit cu țara
7	Mihai Lupu, președintele Consiliului Județean Constanța: Forța națiunii stă în coeziunea oamenilor
8	Legende și istorii dobrogene legate de întemeierea sau denumirea unor localități (II)
12	Alegeri în Comunitatea evreiască
14	Legende, mituri, povești, legende și povestiri: 108 ani de la nașterea scriitorului Alexandru Mitru
16	Calendar de noiembrie
18	Mirodenii, savoare, bucate și povești turcești
22	Făurarii deșertului, la Constanța
24	Stampe și povești constănțene
26	Nunțiatura Apostolică: 30 de la redeschiderea Ambasadei Vaticanului
28	„Datina”, în expoziție
30	Urare la Ziua Dobrogei
31	Cadichioi, coroana de oțel a Dobrogei
33	Expoziția retrospectivă a Olimpiadei de Benzi Desenate a ajuns la Con- stanța!
34	Satul românesc, în film
36	Ion Roată și drepturile pentru țărani
38	Romulus Vulcănescu și stâlpul plugușorului

Datina, fondată în 1991, serie nouă, Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

Director general Centrul Cultural Teodor T. Burada: **Ștefania-Laura ABIBULA-STROE**

Redactor șef: **Daniela MALCIU**

Redactori: **Emilia MIHĂILĂ, Cristian CEALERA, Mihaela MARIN-DUBEI, Popa EDVICA**
Tehnoredactor: **Florian MARIN-DUBEI**

Copyright text © **Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”**

Copyright prezentare grafică © **2016 Editura Datina**

Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța
Strada Dumbrava Roșie nr. 15, Tel: 0241 619 293

E-mail: **datinaconstanta@gmail.com**

Mi-e foame. Mi-e foame de pâine

Dana Malciu

Pâinea noastră cea de toate zilele
dă-ne-o nouă astăzi

Sunt deja ani de când caut, cu toate fibrele ființei mele, pâine. O pâine ca în copilărie, din care mâncam și ne săturam. O pâine în care recunoști mirosul pământului, al spicului dar și al mâinilor muncite. O pâine care să miroasă a cuptor și a oameni cu frica de Dumnezeu.

Vreau să mănânc pâine din cuptor, proaspăt scoasă de tanti Oana, așa cum făcea acum mulți ani când bunicii noștri erau încă tineri. Să merg

sursă foto: vinuripovestite.ro

prin sat și să văd că se coace pâine la cuptor, afară, în sate. Mi-e dor de mirosul împletit al colacilor frământați cu amintirea la cei adormiți cu cel al lumânărilor aprinse, miros ce părea rupt din Rai pentru a se întoarce la loc.

Vreau pâine, pâinea noastră cea spre ființă, cea care se cocea o dată pentru toată săptămâna.

Mă uit la franzela cumpărată de dimineață. Am încercat să o tai și, din nou, s-a transformat în firimituri la care nici păsările cerului nu se uită. Și mi se face și mai dor de pâine.

„Fiecare zi e un astăzi, are un mâine și un ieri, dar noi trăim viața într-un prezent continuu, niciodată nu putem depăși nici clipa din față nici ziua de față, așa că cerem cele de trebuință de la Dumnezeu, doar pentru ziua de astăzi, ziua în care ne rugăm lui Dumnezeu, ziua în care muncim pentru pâinea cea de toate zilele. Prin „pâinea noastră cea de toate zilele”, sau „pâinea spre ființă”, se deduc trei semnificații și anume: pâi-

sursă foto: vinuripovestite.ro

nea ca hrană pentru existența pământească, pâinea ca hrană sufletească, deci cuvântul lui Dumnezeu, și după aceea, pâinea Euharistică, ceea ce înseamnă pâinea spre viața veșnică, pe care o au cei care cred în Dumnezeu, în Mântuitorul nostru Iisus Hristos.”

(Arhimandritul Teofil Părăian – „Pași pe calea duhovnicească – Studiu introductiv și convorbiri realizate de Părintele Sabin Vodă”)

Mi-e foame de pâine. Și dor.

sursă foto: facebook/Colaci moldovenesti

144 de ani: Dobrogea s-a unit cu țara

Dana Malciu

„Locuitori de orice naționalitate și religie, Do-

sursă foto: nelucratiun.files.wordpress.com

voastră viețuire. Salutați dar cu iubire drapelul român, drapel care va fi pentru voi drapelul libertății, al dreptății și al păcii”. (Carol I)

O lecție de istorie veche de 144 de ani: pe 14 noiembrie 1878 o divizie română de dorobanți a trecut Dunărea în Dobrogea, moment prin care autoritățile românești au preluat, oficial, administrația pământului dintre Dunăre și Marea cea mare. Dobrogea a redevenit parte a României după Războiul ruso-turc din 1877-1878 și în baza hotărârilor luate la Congresul de Pace de la Berlin din același an.

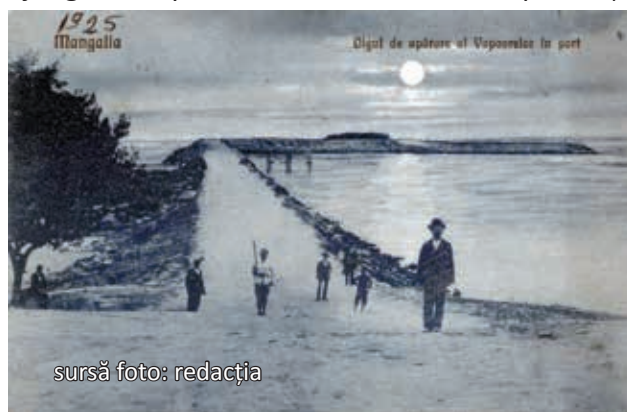
Astăzi, după 144 de ani

brogea – vechea posesiune a lui Mircea cel Bătrân – de astăzi face parte din România, iar arma-ta care intră azi în Dobrogea, nu are altă chemare decât de a menține ordinea și de a ocroti pașnica

sursă foto: redacția

Până la revenirea Dobrogei, teritoriul era unul sărac și secătuit. Astăzi cu greu ne putem ima-gina că vechiul Tomis era doar un sătuc în care ajungeau vapoare dar fără a avea importanța

sursă foto: redacția

Tulcei, spre exemplu. Dezvoltarea economică vi-zionară a regelui Carol I (care alesese Dobrogea tocmai datorită ieșirii la mare) au făcut ca pro-vincia să cunoască un adevărat boom economic, social, cultural.

Pios omagiu înaintașilor și celor ce au făcut posibilă reîntregirea națională. Pentru a marca evenimentele de acum 144 de ani au fost or-ganizate manifestări specifice la Constanța și la Tulcea. S-a vorbit despre Dobrogea, despre ce are nevoie acest teritoriu: din ambele județe fiind criticată taxa de pod de la Fetești și Giurgeni, taxă care face ca toți cei care vin sau pleacă de aici să plătească. Este un adevărat bir, o taxă discreționară deoarece dobrogenii, locuitori pe

sursă foto: redacția

aceste pământuri, reveniți în hotarele României acum un secol și jumătate, trebuie să plătească pentru a se plimba în țara lor.

La Tulcea, la Monumentul Eroilor din Războiul

de Independență a fost oficiat un Te Deum și au fost depuse coroane de flori. În sala de ședințe a Consiliului Județean s-a vorbit despre momentul de la 1878 și a revenit ideea celebrării cu bucurie

sursă foto: redacția

a acestei zile. Copii frumoși, îmbrăcați în port popular au intonat imnul de stat al României.

La Constanța instituțiile de cultură au organizat mai multe evenimente. La Teatrul de copii și tineret „Căluțul de mare” s-a jucat „Din poveștile Dobrogei”, o adaptare și dramatizare după una din legendele spațiului dobrogean publicate în „Poveștile Mării Negre”, antologie aparținând scriitorului Cristian Cealera. Povestea dramatizată a fost dedicată spectatorilor mici și mari, momentul artistic fiind pus în scenă de Aurel Palade și Lică Gherghilescu.

La Centrul Multifuncțional „Jean Constantin” din municipiul de la malul mării a fost un frumos program de tradiții interetnice: s-a cântat, s-a dansat și s-a vorbit despre extraordinara Dobroge și despre ceea ce are ea mai bun, mai pur și mai frumos.

Mihai Lupu, președintele Consiliului Județean Constanța: Forța națiunii stă în coeziunea oamenilor

În urmă cu 144 de ani, în baza tratatului de la Berlin, Dobrogea a revenit sub autoritate și administrație românească. Este un moment important al istoriei noastre moderne, pe care îl celebrăm astăzi cu respectul cuvenit pentru curajul și sacrificiul românilor în Războiul de Independență care au făcut posibile unirea Dobrogei cu România.

În același timp onorăm viziunea și dăruirea cu care politicienii români ai sfârșitului de secol 19 au gândit și au pus în aplicare un proiect care a condus, în doar trei decenii, la integrarea deplină politică, economică și socială a regiunii dintre Dunăre și Marea Neagră.

14 noiembrie este o zi plină de însemnătate și încărcătură emoțională pentru toți dobrogenii. Pe 14 noiembrie 1878, Dobrogea reintra oficial în componența statului român modern. În această zi, suntem datori să ne întoarcem cu gândul la predecesorii noștri, să cinstim și să promovăm valorile în care au crezut aceștia. Este esențial să cinstim memoria strămoșilor noștri, să fim onești, să ne iubim țara și să trăim în armonie, indiferent de județ, etnie, religie sau orientare politică.

Diversitatea etnică și culturală conferă Dobrogei un loc aparte pe harta României. Aici, la noi acasă, în Dobrogea, trăiesc laolaltă în pace și armonie români, bulgari, aromâni, armeni, al-

banezi, greci, turci, tătari, italieni, ruși, lipoveni, sârbi, germani, ucrainieni și unguri.

Regiunea noastră este un model de conviețuire interetnică, un loc special în care cel puțin 17 etnii și-au clădit un loc căruia sa-i spună ACASĂ!

Fiecare dintre aceste minorități a contribuit la dezvoltarea culturală și materială a zonei și mă bucur că și astăzi reușim să ne înțelegem și să ne ajutăm reciproc fără prejudecăți. Spun cu toată convingerea că Dobrogea reprezintă un model pentru toleranță, armonie și respect reciproc.

Lecția pe care unirea Dobrogei cu România ne-o transmite nouă astăzi, peste ani, este că forța națiunii stă în coeziunea oamenilor, asigurată de sisteme publice și infrastructură funcțională, și de solidaritatea cetățenilor uniți în jurul unor valori și proiecte comune, apărați de legi drepte și egale pentru toți.

În acord cu aceste valori, solicit autorităților naționale să repare o nedreptate care li se face celor din Constanța și Tulcea. Locuitorii acestor județe sunt singurii din țară care trebuie să plătească pentru a putea pleca și a se întoarce acasă. Am cerut în repetate rânduri eliminarea taxei de pod de la Fetești și Giurgeni și sper ca în curând această taxă discriminatorie să fie eliminată.

***La mulți ani, Dobrogea!
La mulți ani, dragi dobrogeni!***

Legende și istorii dobrogene legate de întemeierea sau denumirea unor localități (II)

Cristian Cealera

În nord-vestul județului Constanța se află comuna Seimeni iar pe raza teritorial-administrativă a localității se află și două lacuri, Domneasca Mare și Mică. Cele două nume, Seimeni și Domneasca, au în spatele lor o singură legendă... Se spune că pe la mijlocul secolului al XVII-lea, un viteaz valah, al cărui nume s-a pierdut, a trecut Dunărea și a pus stăpânire pe pământurile acestea. Turcii au venit peste el, dar "voievodul" acela a reușit de câteva ori să îi învingă și să îi alunge. Potrivit mitului, acest valah avea o soție frumoasă și la fel de vitează și de pricepută în arta războiului... Soarta a făcut ca într-o zi, tânărul voievod să cadă răpus într-una din luptele cu turcii. Au crezut otomanii că acum le va fi mai ușor să pună mâna pe pământurile românului, dar planurile lor erau greșite... Văduva cea frumoasă a luat spada soțului și în fruntea oștenilor săi, puțini la număr dar foarte inimoși, a reușit să țină mica sa "țară", nepustiită de cotropitorii

Semilunei. Destinul omului este însă o taină de nepătruns... chiar și cei ce nu merită cad, într-un sfârșit, pradă sortii celei rele... Așa s-a întâmplat și cu văduva de voievod, cea căreia lumea îi spu-

sursă foto: ro.pinterest.com/pin/947092996613373406

sursă foto: beastsncauldrons.tumblr.com

nea... Domneasca.

Dacă prima parte a poveștii pare numai o legendă, cea de a doua ține strict de adevărul istoric. Într-o zi a anului 1655, voievodul Țării Românești, Constantin Șerban, zis Cârnul (1654 – 1656, 1660) s-a trezit pe cap cu o rebeliune a propriilor săi soldați... Erau seimeni, mercenari, în mare parte bulgari și sârbi, foarte pricepuți în ale armelor și care supraviețuiseră unor bătălii aprige, purtate prin numeroase țări... Seimenii aceștia s-au răsculat împotriva lui Vodă, care zice-se că voia să îi scoată din armată și să îi lege de pământ...

O ceată numeroasă de astfel de oșteni seimeni au dezertat și au trecut Dunărea, în Dobrogea, ajungând chiar pe pământurile Domnesei. Le-a

plăcut acel meleag și au hotărât pe dată să pună stăpânire pe el... Domneasa nu se împotriva să îi lase pe pământurile sale, ca oameni liberi, dar seimenii voiau totul, doreau ca ei să fie stăpâni... Cele două oștiri creștine s-au luptat o zi întreagă însă la apusul soarelui izbânda a fost de partea străinilor... Domneasa a pierit în luptă, strângând la piept, cu ultima sa suflare, spada soțului ei de mult pierit... "Palatul" ei a devenit ruină și spune legenda că zidurile sale s-ar mai găsi și astăzi pe fundul lacului Domneasca Mare... Seimenii au rămas pe acele locuri... Cu timpul, setea lor de sânge a dispărut, au devenit oameni ai pământului, simpli gospodari, s-au înfrățit cu rumânii, cu turcii, cu tătarii și cu celelalte nații.

O altă legendă ne poartă de această dată în sud-estul județului Constanța, într-o localitate ale cărei pământuri sunt udate, deopotrivă, de apele Mării Negre și de cele ale unui lac. Așezarea se numește Tuzla iar legenda locului este una cât se poate de interesantă. În urmă cu aproape două veacuri, turcii și rușii se luptau între ei, iar printre câmpurile lor de bătălie se nimerise și bătrâna noastră Dobroge. Într-o zi de vară toridă, spune legenda, o mare armată otomană venea

sursă foto: skaz-pushkina.ru

sursă foto: slaphappylarry.com

de la Mangalia, îndreptându-se spre Nord. La un moment dat, oastea pașei a făcut un popas pe o îngustă fâșie de uscat, ce despărțea curios apele Mării Negre de cele ale unui frumos lac. Un soldat văzu că pietrele de pe malul ghiolului sunt acoperite de o spuză albă și fără să stea prea mult pe gânduri, gustă din spuma aceea și înțelese că era sare. Le-a zis pe dată semenilor săi doar două cuvinte, tuzlu și ghiol, adică lac sărat. La acea vreme, sarea era mult mai prețioasă ca în prezent, drept pentru care pașa avu o idee ingenioasă, pentru a nu pierde "comoara" găsită. El ordonă soldaților să construiască un pod lat de piatră, pe care să îl ude la fiecare ceas cu apă din ghiol. Apa se evaporă iar pe pod rămânea doar sarea, pe care ienicerii o adunau imediat și o puneau în saci. Pentru otomani, sarea chiar era de mare preț, pentru că în acele vremuri ea avea numeroase întrebuințări. Pe lângă trebuințele gospodărești (conservant excelent), oamenii o foloseau și la tratarea unor boli precum dizenteria, care făceau ravagii mai ales prin taberele militare. În acea zi de vară, armata nu a mai plecat spre nord, ci a rămas să adune comoara din lac. Nu știm dacă asta i-a ajutat sau nu să

câștigate luptele cu rușii. Sigur este însă că turcii au început să prețuiască lacul sărat, acolo unde s-a născut localitatea Tuzla. Lângă musulmani s-au

așezat acolo și păstori ardeleni, apoi, după ce Dobrogea a devenit provincie a României, la Tuzla s-au stabilit și bulgari veniți din Sud și mulți alți români. Mai întâi au fost două Tuzle (cea Mare și cea Mică), dar cu timpul a rămas doar prima, cea pe care o cunoaștem astăzi.

De la Tuzla mergem spre sud-vestul județului Constanța, tocmai la Negru Vodă. Mult timp, până la colonizarea sa masivă de către români veniți de dincolo de Dunăre (după Războiul de Independență), această localitate s-a numit Kara Omer (Caraomer). Denumirea veche își are, bineînțeles, povestea sa... Aceasta începe la sfârșitul secolului XVI, mai exact în anul 1594, când Mihai Viteazu a trecut cu armata sa în Dobrogea și la Sud de Dunăre, câștigând bătălie după bătălie în fața Imperiului Otoman. La un moment dat, supărat din cauza veștilor proaste ce îi veneau din Dobrogea, sultanul Murad al III-lea (n.a. moare un an mai târziu și îi lasă locul fiului său Mehmed al III-lea) a decis să trimită o nouă armată împotriva lui Mihai. În fruntea acestei oștiri a fost pus Omer Pașa, supranumit Cel Negru, întrucât avea un ten foarte închis la culoare. Comandan-tul a venit în Dobrogea cu 10.000 de călăreți, în timp ce alți 4000 de pedestrași erau așteptați să sosească la bordul unor corăbii. Omer Pașa l-a căutat pe Mihai Viteazul pentru o confruntare directă, dar acesta a evitat mereu lupta, așteptând

momentul potrivit. Acesta a apărut în ziua de 22 iulie 1595, când Omer Pașa a ajuns în pădurea Iechini Orman Deli (potrivit unor surse otomane), nu foarte departe de locul în care astăzi se găsește orașul Negru Vodă. Domnitorul Țării Românești decide să dea aici bătălia decisivă (n.a. în zona numită Pârâul Caprei), întrucât cavaleria otomană nu avea loc destul pentru a se desfășura. Turcii au fost atacați de șapte detașamente în același timp și nu au făcut față acestei acțiuni foarte bine plănuită. Însuși Mihai l-a atacat pe Omer cel Negru și se spune că i-a dat acestuia o lovitură teribilă de sabie. Rănit mortal, pașa a fost luat de către slujitorii săi și scos din bătălie, în locul său forțele turcești fiind comandate de generalul Murat Tembici. Victoria românilor a venit după alte câteva ore și a fost una totală. În acest timp, Omer Pașa a fost dus într-un sat al cerchezilor, aflat la câțiva kilometri distanță. A murit acolo, dar înainte de a-și da ultima suflare le-a cerut adjuncților săi să redenumescă așezarea cu porecla sa, Kara Omer. După câțiva ani, satul de cerchezi a dispărut, pentru ca apoi să fie refăcut de către turci și tătari, care nu uita-seră povestea lui Omer Pașa și de ultima dorință a acestuia...

Este bine știut faptul că multe dintre localitățile dintre Dunăre și Mare au fost întemeiate de către etnicii turci sau tătari, majoritari pe vre-

mea când provincia noastră se afla sub dominație otomană. Printre aceste așezări ctitorite de musulmani se numără însă și satul Lazu, comuna Agiea. În comparație cu celelalte localități de care aminteam, Lazu are însă o poveste deose-

sursă foto: stringfixer.com

bită: a fost ctitorită de un popor musulman misterios, care și-a avut propria identitate, propria limbă (lazuri) și evident propriile tradiții, unele diferite de restul turco-tătarilor dobrogeni. Lazii au fost o etnie din Sudul Mării Negre, iar în antichitate formau unul din cele mai puternice triburi ale Regatului Colchis (Colchida). Romanii le numeau țara Lazica. Un neam puțin numeros, mereu aflat în conflict cu turcii, georgienii sau rușii, lazii au avut o istorie zbuciumată și au fost mai întâi, creștinați de Bizanț, pentru ca sub Imperiul Otoman, să devină din sec.XVI islamiști suniți. A existat chiar și un sangeac al Imperiului Otoman care se numea Lazistan, dar care a avut o istorie scurtă. La începutul sec.XIX, în timpul războaielor sângeroase dintre turci și ruși, mulți lazi au migrat iar unii dintre ei au ajuns în Dobrogea, la noi stabilindu-se în mai multe zone din Tulcea și în zona adiacentă Constanței. Au întemeiat aici, lângă vechiul Tomis, Lazu, căruia i se spunea Laz Mahale, sau mahalaua lazilor. Ei au fost catalogați de către creștini drept turci, chiar dacă lazii vorbeau o limbă mai apropiată mai degrabă de georgiană (sursă-istoricul Dimosthenes Oikonomides). După Războiul de Independență și după instaurarea administrației românești în Dobrogea (1878) mulți musulmani, printre care și numeroși lazi, au părăsit ținutul, emigrând în Turcia. Cei rămași la Lazu și-au pierdut treptat vechea identitate, declarându-se în deceniile ulterioare drept etnici turci. De altfel, istoricii otomani le-au negat de-a lungul timpului identitatea proprie, considerându-i parte a marelui popor turc. De pe urma acestui neam misterios, județul Constanța a rămas cu Lazu, o așezare întemeiată de un popor viteaz, dar vitregit de soartă și condamnat la dispariție...

Încheiem cu o poveste care ne duce în localitatea Biruința, satul de câteva sute de suflete, care aparține de comuna Topraisar. În trecut însă el s-a numit Muratan iar povestea sa este una extrem de interesantă. Legenda spune că de mult, înainte chiar ca Dobrogea să fie cucerită de otomani, pe aceste meleaguri a existat o așezare extrem de mare și de bogată, în fața căreia chiar și Kiustenge părea un simplu cătun. Acea așezare purta numele lui Murad Khan (n.a - Han, Conducător), cel care întemeiasse marele târg și care avea în stăpânire multe sate din această zonă a Dobrogei. Murad Khan Chioi era locuit de mulți creștini și musulmani, dar toți lucrau pentru Stăpân, care deținea toate pământurile și primea bir de la băștinași. Murad a făcut ce a vrut pe aceste meleaguri, fără să dea socoteală cuiva, până când într-o zi au venit armatele Sultanului. Dobrogeanul nu a vrut să se închine Porții, dar în cele din urmă a fost învins, prins și dus la Istanbul (fost Constantinopol), unde a fost executat. Dacă legenda ar fi adevărată, atunci întâmplările ar fi putut avea loc în Evul Mediu, în sec.XV, după cucerirea Dobrogei de către Înalta Poartă, dar și după 1453 (când Constantinopol a fost cucerit de otomani)... Se poate totuși și ca evenimentele să se fi petrecut și un secol - două mai târziu iar acest Murad să fi fost doar un supus otoman care și-a depășit atribuțiile și care s-a crezut egalul stăpânului său, Padișahul... Ce știm este însă că după moartea lui Murad s-a risipit și satul ce-i purta numele, fiind pustiu timp de câteva sute de ani. Apoi, într-o zi, pe acele pământuri, niște ciobani și-au făcut târlă bogată. Povestea așezării nu se încheie... După războiul din Crimeea (1853-1856), Sultanul Abdul Medjid I a permis unui număr mare de tătari din acea regiune să se stabilească pe meleagurile Dobrogei. Așa au ajuns câteva zeci de familii să se așeze în apropierea stânei, chiar pe locul unde în vechime fusese așezarea lui Murad. Din Murad Khan, satul a devenit Kucuk Muratan (Micul Muratan), iar bătrânii au avut înțelepciunea de a păstra și transmite mai departe strania poveste a Khanului ce s-a împotrivit otomanilor...

(Va urma)

Alegeri în Comunitatea evreiască

Emilia Mihăilă

Sorin Lucian Ionescu a fost reales, pentru al treilea mandat de patru ani, la conducerea Comunității Evreiești Constanța. La eveniment au participat 40 de membri din cei 60 aflați în evidențele comunității.

Cunoscut ziarist, în 2014 a preluat frâiele Comunității evreiești constănțene, înlocuindu-l pe Carol Friedman. La alegerile din acest an SLI (așa cum este alintat de ziariști) a mulțumit tuturor pentru încrederea acordată. La eveniment a participat și președintele Consiliului Județean Constanța, Mihai Lupu care și-a arătat susținerea față de toate minoritățile naționale. Acesta a arătat că rolul autorităților „este să fim în slujba co-

munității. Cel mai important lucru pentru noi, în Dobrogea, este că trăiesc atâtea minorități în armonie și respect. Domnul Lucian Ionescu este un om extraordinar de bine documentat. Nu trebuie să fie foarte mulți sau foarte puțini membri într-o comunitate, importantă este calitatea oamenilor. Dumneavoastră aveți calitatea fantastică de a găsi soluții: conviețuiți mii de ani, când alții au vrut să distrugă”, a spus Mihai Lupu.

Sorin-Lucian Ionescu

Este născut în Ajunul Crăciunului 1966, absolvent al ASE București - Facultatea de Mana-

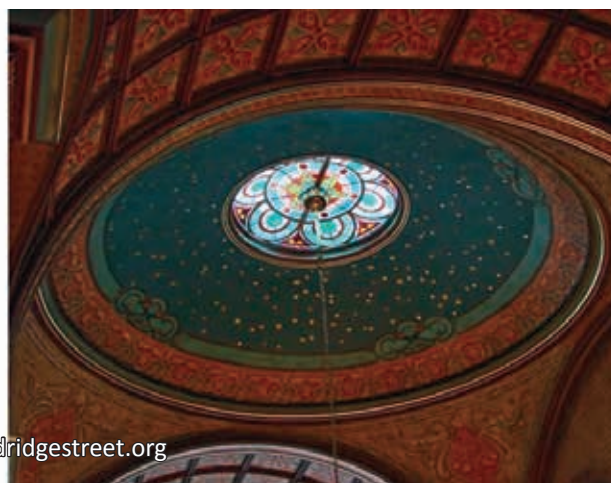

sursă foto: autorul

sursă foto: www.eldridgestreet.org

gement general (1991) și al Universității de Stat Ovidius Constanța - Facultatea de Psihologie (2005), al bursei de jurnalism Freedom House în Statele Unite (1998) și de leadership Buncher Program în Israel (2003). A publicat, în volum: versuri, cronică muzicală și proză scurtă. A fost director al ziarului Observator de Constanța și redactor-șef al Telegraf Constanța și director de programe Neptun TV, fost director adjunct al Operei și apoi al Teatrului de Stat din Constanța. A intervievat sute de personalități: Ștefan Iordache, Gheorghe Dinică, Johnny Răducanu, Alexandru Tocilescu, Horațiu Malaele, George Mihăiță, Mircea Albulescu, Mircea Vintilă, Dorel Vișan, Mircea Albulescu, Sergiu Nicolaescu, Valentin Teodosiu, Harry Tavitian, Adrian Păunescu și mulți, mulți alții.

Unul dintre cele mai ambițioase proiecte pentru care militează/luptă constant îl reprezintă refacerea sinagogii așkenaze din Constanța, construită în anul 1911 și aflată în paragină de 25 de ani.

sursă foto: foursquare.com

sursă foto: autorul

Legende, mituri, povești și povestiri: 108 ani de la nașterea scriitorului Alexandru Mitru

Dana Malciu

Păpușa (1932), Albumul de geografie (1951), Copiii muntelui de aur (1954), În țara legendelor și Povești cu tâlc (1956), Basmele mării (1957), Pa-latul de argint (1957), Isprăvile viteazului Heracle

sursă foto: www.referatele.com

(1959), Legendele Olimpului (1960-1962), Povești despre Păcală și Alte povești cu tâlc (1961), Din marile legende ale lumii (1963-1965), Flori pentru Mihaela (1964), Întoarcerea lui Neghiniță (1966), Săgeata căpitanului Ion (1967), Sabia de foc (1969), Vulturii de foc și Luceafărul de ziuă (1970), Bastonul cu mâner de argint: însemnări dintr-un jurnal de vacanță (1974), Bucureștii în legende și povestiri (1976), Craiova în legende și povestiri (1978), Iașii în legende și povestiri și Legendă valahă (1979), Dansez cu tine (1981), Călătoriile lui Făt-Frumos (1985), Vântul suflă liber peste câmpuri (1986), Portretul dragostei (1989). Acestea sunt câteva din titlurile scrise de Alexandru Mitru, scriitorul care a readus în prim-plan, în perioada comunistă, legendele, miturile

românești dar și ale altora, precum și poveștile, personajele și locurile tradiționale românești.

Prozator și dramaturg, Alexandru Mitru, (pseudonim al lui Alexandru Pârăianu), s-a născut la 6 noiembrie 1914, la Craiova. Sumar, biografia sa poate fi rezumată astfel: este licențiat al Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București (1940); a fost profesor de literatură română și universală la prestigiosul liceu „Gheorghe Lazăr” din București unde înființează cenaclul literar „Luceafărul”; a debutat cu proză în 1932 în paginile revistei „Ramuri”. Apoi au urmat scrierile care au bucurat generații în perioada comunistă. Apogeul îl reprezintă „Legendele Olimpului” dar nu putem să uităm nici „Poveștile despre Păcală” unde a adus satul tradițional, hâtru și hazliu în prim plan. Păcală, eroul popular, dar și alte personaje au înveselit zilele cenușii ale copilăriei

sursă foto: www.cartivechionline.ro

sursă foto: iubimgrecia.wordpress.com

„Generației de Aur” pre-revoluționare.

Pentru opera Alexandru Mitru a fost recompensat cu importante premii literare. În 1967 primește Premiul Uniunii Scriitorilor, în 1968 Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române, iar în

1976 i se conferă „Placheta Premiului European pentru întreaga operă și merite deosebite în literatură pentru copii și tineret”. A plecat în lumea fără dor pe 19 decembrie 1989, la București.

sursă foto: www.tvr.ro

Calendar de noiembrie

Dana Malciu

**„Nici umbră, nici strălucire, nici fluturi, nici
albine,
Nici fructe, nici flori, nici frunze și nici păsări.
–Noiembrie!”**

(Thomas Hood)

Da, noiembrie, luna în care alaiul sărbătorilor de iarnă este atât de aproape încât îl simțim cu toată ființa dar mai ales cu papilele gustative și în care zilele sunt atât de scurte. Una dintre cele mai bogate luni în evenimente- exceptând, bineînțeles, decembrie cel darnic. În satul tradițional vinul se oprea din fierbere, se organizau șezători, începea postul Crăciunului dar erau și sărbătorile, precreștine și creștine ținute cu strășnicie.

Noiembrie, luna a noua în Calendarul roman cu început de an la 1 martie și a unsprezecea în Calendarele Iulian și Gregorian cu început de an la 1 ianuarie. Denumirile populare ale lunii indică fie timpul căderii brumelor groase și a promoroacei (Brumar, Brumarul Mare, Promorar), fie vremea fermentării și limpezirii vinurilor (Vinicer, Vinar). În această lună se intensificau pregătirile pentru iarnă și activitățile legate de industria casnică, începeau șezătorile. Îmbătrânirea și degradarea timpului calendaristic sunt exprimate simbolic prin numeroase sărbători și obiceiuri dedicate lupilor, strigoilor și altor forțe malefice: Sărbătoarea Tâlharilor, Martinii de Toamnă, Filipii de Toamnă, Ziua Lupului, Filipul cel Șchiop, Noaptea Strigoilor. Peisajul spiritual al satului este completat cu alte sărbători: Cosmadin, Moșii de Arhangheli, Arhangheli, Lăsa-tul Secului de Crăciun, Sântandrei. (Ion Ghinoiu

- Obiceiuri populare de peste an).

Este un timp al manifestărilor spiritului când

dominația nopții cuprinde tot mai mult spațiul, când umbrele cuceresc lumina și începe bătălia dintre lumină și întuneric.

sursă foto: autorul

Dar satul rural, idilizat astăzi, ducea o viață grea acum mai bine de un secol: iernile erau lungi, pământul nu oferea suficiente roade și infrastructura era uitată. Dobrogea, tărâmul dintre ape, locul de dispută de mult prea multe ori al marilor imperii, nu era un loc prietenos la sfârșitul secolului al XIX-lea. Acest teritoriu ce abia revenise între pecețile țării, ruralizat în mare majoritate, avea o viață amară. În publicația „Constanța” din 19 noiembrie 1895 citim: *Ceea ce strivește pe țăranul dobrogean – până acum – este calitatea nisipoasă a pământului și secetele dese ce-l svântă; lipsa de drumuri de comunicație, și, în timpul din urmă, prețurile joase ale*

sursă foto: autorul

productelor; la care se mai poate adăuga necunoștința foloaselor arăturilor și semănturilor de toamnă.

Poate de aceea, după primul război mondial, în gazetele constănțene apăreau sfaturi gospodărești, idei pentru lumea rurală și nu numai. În noiembrie, o vreme când treburile gospodărești nu sunt puse în cui, acum 95 de ani revista ***Astra dobrogeană*** dedica spațiu suficient pentru „Treburile gospodărești în luna Noembrie”: *Până*

sursă foto: autorul

nu dă zăpadă, ară mereu pentru primăvară, cară gunoiul, îngrijește-te de lemne pentru iarnă, fă-ți și drege-ți gardurile și grajdurile, curăță cotețele. Mai poți sădește pomi și sapă pământul în grădina de legume.

Curăță pomii de ouăle de omizi, care se văd învelite în frunzele rămase. Fă apărători la altoii tineri să nu-i roadă epurii. Sapă în jurul pomilor și pune-le gunoiu. Cercetează poamele puse la păstrare și alegie pe cele putrede. Împrăștie mușuroaiele de pe fânețe.

Se îngroapă via. Se așează vitele la iernat și noaptea nu se mai lasă afară. Porcii se pun la îngrășat. Strânge uneltele la adăpost ca să nu le bată ploile și ninsoarea. Pune-le într'un loc anume și primăvara când ți-ar trebui nu vei umbla mâine după ele.

Mirodenii, savoare, bucate și povești turcești

Dana Malciu

*„Nu-i loc pentru estet să fie trist,
Căci și bucătăria e o artă,
Atunci când bucătarul e artist”
(Păstorel Teodoreanu)*

Bucătăria ridicată la rang de artă! Nu o spunem noi, o spun miliardele de papile gustative înnebunite de preparatele gătite la a XV-a ediție a Festivalului de artă culinară turcească. Desfășurată la Constanța, manifestarea a reunit sute de preparate din bucătăria tradițională (și nu numai), filialele locale ale Uniunii Democrate Turce (organizatoarea festivalului) întrecându-se în artă, ingrediente, mirodenii și povești.

O zi frumoasă de noiembrie cum numai la malul mării poate fi, când un pictor nebun a zugrăvit

sursă foto: autorul

în toate culorile posibile străzile. Soare cald și în suflete dar mai ales bucuria revederii pentru turcoaicele și tătăroaicele din Dobrogea care au venit să-și dovedească măiestria culinară și să arate că renumele bucătăriei tradiționale turcești nu este vorbă goală. Mese multe, preparate cu miile, la fel cum cu miile se numără, însumate, zilele de trudă ale acestor urmașe ale sultanilor ce au făcut să înghețe de spaimă o lume dar ale căror inimi (trecând prin stomac) s-au înmuiat numai la mirosul mâncărurilor adăpostite de tingirile, tigăile, crătițele, alambicurile, oalele aflate în bu-

cătărie.

Festivalul s-a desfășurat pe trei secțiuni: mâncare tradițională, patiserie și dulciuri.

A fost un adevărat recital de tradiții culinare, preparate acompaniindu-se și completându-se. Baclava, sarailii, yufka, piramid boccea sau gi-antâc, kobete, plăcinte cu brânză, fulgi de nea, faguri, imam baialdî, etlî patlijean, yarımcea, vinete murate, plăcinte cu brânză, dovleac, carne, smântână, pilafuri îmbrăcate cu vinete, peinerli pide, yurtatlisi, mantî, munți de sarmale (sarmîși), tavlucu bamiya, mantî cât unghiuțele de copii, gogurdak, arpagic cu carne de oaie, checuri, toate gătite pentru a dovedi că dragostea trece, nu-i așa, prin stomac!

Din Hârșova, cu dragoste

Din vechea cetate a Carsiumului, de pe malul

sursă foto: autorul

Dunării celei pline de povești au venit mai multe doamne. Au trudit câteva zile bune dar rezultatele nu s-au lăsat așteptate: o masă mare, plină de bucate și arome a încântat ochiul dar și gustul.

„Cel mai greu se face ce se întinde, kobetele. Este foaie întinsă, este mai mult de muncă”, ne-a spus Ghiugian Sadâc. „La mine fagurii că stai câte o linguriță, câte o linguriță și îți ia mult timp”, a fost de părere Neghiar Holban. „Imam baialdî, a leșinat imamul... îl dai în apă cu sare, să nu fie amar patlijeanu’, le stoarcem, după aceea le pră-

sursă foto: autorul

jim, le lăsăm, facem compoziția/umplutura separat, le umplem, le ornăm și pe urmă la cuptor”, și-a prezentat felul principal Catije Abdulah.

„Un astfel de Festival este important că arătam fiecare priceperea pe care o avem în bucătărie. Fiecare cu ce crede că poate să gătească și ne mai întâlnim între noi, filialele. Vineri ne vedem la Uniune, la Hârșova”, ne-au spus mândre doamnele de aici.

Mesaje gastronomice de la Cernavodă

Attia Mustafa a venit cu yufka, migălită cu gri-jă și, mai ales, dragoste. „Foile se fac cu apă și cu ouă, ca la țăiței dar mult mai subțiri. Se coc pe fundul tăvii și pe urmă le băgăm în zeamă de pui. Fierbem puiul până se desprinde carnea de pe os. Le punem în tavă straturi, straturi: un strat foaie, unul carne. Si se îmbibă foile cu zeama clocotită de la pasăre. Rețeta o știu de la părinți, făceam cu mama. Era mâncare tradițională, acum tineretul nu prea mai face. E o mâncare rapidă că foile le pregătești dinainte. O foaie din aceasta

sursă foto: autorul

coaptă poate să stea mai mult timp. Se usucă, le pun într-o cutie, nu se ruop și le iau și fac rapid mâncarea.”

Pe lângă vânăta care a fost, alături de roșie, la mare cinste, am întânit și preparate cu bame. „Bame cu pui, o mâncare tradițională la turci”, ne-a mărturisit Sudan Șerif. „Se fac foarte ușor. Bamele se fierb separat, în apă cu sare și puțin zeamă de lămâie. Se scot iar separat se prăjește ceapă cu ardei și puțin bulion. Carnea se fierbe separat și pui zeama. E o mâncare super! Sunt mâncărurile vechi, tradiționale.”

sursă foto: autorul

Migălos și gustos ca la Cobadin

Pe masa turcoaicelor de la Cobadin se aflau și mantî, colțunași minusculi migăliți cu multă iu-bire. „Foarte greu se fac. În primul rând se face

sursă foto: autorul

coca, se întinde foaie foarte subțire, apoi se pune carnea de pasăre, de oaie, cum dorește fiecare. Cât de mici se fac? Într-o lingură trebuie să intre șapte-nouă bucăți”, ne-a spus președinta filialei UDT, Aitin, mândră de preparatele aduse la care doamnele din filială au muncit cu drag. „Gătim cum am văzut la părinți, la bunici. Nu am avea

sursă foto: autorul

viața noastră fără mâncărurile noastre, tradiționale”, ne-au spus doamnele din filială.

Preparate din Valu lui Traian

Turnul, nu Babel, cel cu sarmale s-a construit în Valu lui Traian. Pe masa turcoaicelor de aici au tronat munți de sarmasî cu diverse umpluturi,

sarmale din foi de viță, fragede și micuțe. Acestea au fost acompaniate de ardei umpluți, yufka, vinete umplute, plăcinte cu ceapă astfel încât orice Pantagruel a fost mulțumit.

La masă cu Suleyman Magnificul

Venite din vechea cetate Arrubium, astăzi Măcin, turcoaicele au adus un zvâc! pe masă: mutancana, mâncarea preferată a sultanului Suleyman Magnificul. Nu este un fel de mâncare

sursă foto: autorul

obișnuit, rădăcinile acestuia se pierd în zgomotul iataganelor care acompaniau confruntările otomanilor. Rețeta a fost recompusă de președinta filialei locale, Leman Talib, care ne-a mărturisit că urmărește un bucătar de la o televiziune turcească ce gătește numai preparate vechi. Aceasta recunoaște că „răsfoiește” internetul pentru a afla rețete „de la sarai”.

Dar ce are atât de special mutancana? E is-

sursă foto: autorul

cusință multă, pricepere și meșteșug. „Este o mâncare de la curtea sultanului. Roșia încă nu

sursă foto: autorul

pătrunsese. Când roșia a pătruns la curtea sultanului se folosea verde pentru a acri. După aceea au început să o folosească coaptă, roșie. Și aici este făcută o mâncare cu carne, favorita sultanului Suleyman care nu a ajuns la Măcin dar a ajuns mâncarea. Pentru a o îndulci foloseau fructe confiate, fructe uscate: smochine, caise, prune, stafide. Ei foloseau această mâncare când veneau musafirii. Se pune condiment-sumac, se pune o lingură de oțet și o linguriță de miere. O aduce într-un așa stadiu....Prima dată când am făcut-o am zis Doamne, ce-i asta cu dulce și sărat dar gustul este foarte bun.”

Cei mai pofticioși, organizatorii

Festivalul a debutat în 2005 la Tulcea dar vreme de doi ani, în perioada pandemiei a fost suspendat. Anul acesta s-a reluat. „Festivalul s-a ținut la majoritatea filialelor noastre, pe rând”, ne-a mărturisit Osman Fedbi, liderul UDT. „Sincer, îmi plac toate preparatele prezentate aici. Noi așa am crescut, de mici, cu mâncarea aceasta. Prepararea mâncării este o artă: depinde de omul care o prepară, cât suflet pune.”

Aprigă, alergând prin tot locul de desfășurare a Festivalului și având cuvinte frumoase

deopotrivă pentru concurenți și musafiri, organizatoare și sufletul manifestării, Filiz Ismail, ne-a spus că participarea a întrecut așteptările. „Sunt filiale care au mai cerut mese pentru prezentare”, ne-a spus aceasta mărturisindu-ne că îi plac corabiye, tradiționalele fursecuri fragede și fine.

Și acum, câștigătorii

Preparatele au fost jurizate, de la prezentare, aspect, gust, complexitate. S-a deliberat îndelung și până când s-au stabilit câștigătorii s-a încins petrecerea. Și iată cine a urcat pe podium:

Categoria mâncare tradițională:

Anca Semsi (București)
Demir Ghiulnar (Cobadin)
Memet Ghiulgean (Cumpăna)

Categoria patiserie:

Iusein Imudal Valu lui Traian)
Mahimuz (Constanța)
Mustafa Atia (Constanța)

Categoria dulciuri:

Neslihan Gafar (Tuzla)
Menseit Seriha (Techirghiol)
Memet Yacilker (Babadag)

La cele trei categorii au fost acordate și premii speciale astfel: mâncăruri tradiționale- Leman Talib (Măcin), patiserie-Osman Gulnar (Tulcea) și dulciuri-Mustafa Nadie (Mangalia).

sursă foto: autorul

Făurarii deșertului, la Constanța

Dana Malciu

Sunt „stăpânii focului” - Kel Inedan și din inima bătrânului Sahel (de la deșertul Sahara la regiunea de savană Sudan) au adus, la malul anticului Tomis, tradiția bijuteriilor călătorilor printre dune. Simboluri abstracte ce redau călătoriile prin deșert, pasul cămilelor și urma lăsată de caravane au prins contur prin bătaia ciocanului și slefuirea atentă a materialului care pare fragil în mâinile artizanului.

Souleymane și Abdoulaye din Agadez (Niger) au creat, la Constanța, într-o duminică plină de soare și culoare din octombrie, podoabe, obiecte de artizanat, animale stilizate: toate tradițional - tuarege. Cei doi s-au aflat în premieră absolută în România și, implicit, în antica cetate a Tomisului fiind aduși după încercări ce au durat șapte ani. „Din inima deșertului Sahara în inima bătrânului Tomis”, un eveniment ce a cuprins atelier meșteșugărești dar și muzică tradițională din

inima deșertului, acolo unde stelele cad pentru a fi prinse în bijuteriile făurite de această castă a berberilor: tuaregii.

Purtând celebrele lor turbane albastre (tagelmust) și priviri adânci, mândre ce ascund o istorie zbuciumată și dârzenia unui neam ce refuză să renunțe la modul său de viață, cei doi tuaregi au făcut demonstrații de metaloplastie și orfevrie tradițională amazigh, adică au meșterit bijuterii. Am stat și i-am urmărit cum pilesc, încing și efectiv se joacă cu metalul și focul. Și mai ales cum elementele acestea îi ascultă cuminiți și

se transformă într-un inel cu cap de cămilă, un cuțit ascuțit cu încrustații sau într-o brățară cu simboluri ciudate. Superb! Aș fi privit zile la rând

asa cum mulți din generația mea o făceau când romii argintari veneau și în câte un colț de piață făureau, într-un interval de timp atât de scurt,

sursă foto: autorul

podoabe. De data asta i-am urmărit pe tuaregi: fascinația a fost aproape identică.

„Sunt tuaregii negrozii care-și păstrează cu sfințenie această îndeletnicire. Bărbații tuaregi sunt stăpâni ai focului, meșteșugesc podoabe din metale nobile dar și metale comune, dar și unelte, iar femeile tuarege se ocupă cu pielăria, ne-a explicat Andrei Neagu, colecționar, anticar și nu numai, suflet al târgului de vară din Constanța, ArtAntik Gallery.

Povestea tuaregilor este pe cât de frumoasă, povestită în bijuterii, pe atât de spectaculoasă. Este poporul ce cunoaște firele de nisip ale deșertului pe care-l traversează cu caravanele, astăzi ca acum mii de ani.

sursă foto: autorul

Ei, practic, sunt furnizori de podoabe și veșminte pentru toate triburile din Magreb. Toate podoabele sunt gravate cu simboluri specifice culturii amazigh. Tuaregii sunt cei care traversează Sahara, ei sunt stăpânii caravanelor. Kel Inedan, adică artizanii, fac parte din casta oamenilor

sursă foto: autorul

liberi. Datorită meșteșugului lor s-au făcut indispensabili societății tribale berbere. Niciodată nu au fost tranzacționați și vânduți ca sclavi, fapt cu care se mândresc. Și au și simboluri specifice care le pun în valoare acest statut. De exemplu există tafadis-este un ciocan ritualic de spart zahărul. Pentru că ei, fiind stăpânii caravanelor, cei care transportau zahărul și aveau acces la el, practic ei împărțeau zahărul celorlalte triburi. Și atunci au acest foarte decorat ciocan de spart zahărul cu care sparg în mod ritualic zahărul.

Și dacă ați ratat momentul când tuaregii au

sursă foto: autorul

venit la Constanța nu trebuie să fiți supărați: stăpânii focului vor veni la vară în cadrul unui festival de artă nomadă. Organizatorii promet că alături de tuaregi vor veni artizani din Uzbekistan, Iran, zona emergentă a Balcanilor, argintarii care au fost și astă-vară la malul mării. Munca acestora se va împleti cu muzica din Africa și Balcani.

Stampe și povești constănțene

Dana Malciu

Capăt de imperii, teritoriu care rareori cunoștea pacea deplină, frământat și folosit ca monedă

prețului armei.

Potrivit definiției, stampa este o imagine imprimată de cele mai multe ori pe materiale precum: mătase sau hârtie. Mediile pe care sunt concepute desenele fiind: piatră, plăcuțe de metal moale precum cupru sau zinc și chiar lemnul.

de schimb de-a lungul mileniilor, Dobrogei îi poate fi cu greu cunoscută, prin imagini, istoria. Am regăsit stampele ce redau Dobrogea din secolul

În primul număr al revistei Pontice din 1968 se află publicate mai multe stampe ce vorbesc despre aceste locuri. M. BOCA — Dobrogea veche în stampe și gravuri (1826-1882) (Dobroudja

al XIX-lea, teritoriu ce se zbătea să depășească înapoierea feudală și să se trezească în zorii unei noi civilizații dar care era, în continuare, sub ca-

ancienne, en estampes et gravures (1826-1882)) oferă câteva imagini insolite despre acest teritoriu. Am selectat câteva din județul Constanța, autorul atrăgând atenția că „mulți călători străini au străbătut Dobrogea între anii 1826-1882, cu prilejul diferitelor războaie din acea epocă. Ofi-

teri, ziariști atașați pe lângă armate, ingineri și tehnicieni, artiști ilustratori, desenatori și gravori foarte mulți sînt aceia care ne-au lăsat schițe și desene reprezentînd imagini din orașele și satele pitorești dintre Dunărea de Jos și Marea Neagră.”

Este o inedită și frumoasă incursiune într-un

trecut nu atât de îndepărtat cronologic, cât uman și sociologic. Pentru că de la momentul stampelor istoria s-a grăbit, lumea s-a schimbat iremediabil. S-a modificat chiar și relieful și majoritatea elementelor care compuneau viața oamenilor. „Este de remarcat că aproape toate aceste stampe sînt bazate pe mișcarea, lumina și

perspectiva apelor Dunării și ale Mării. Nu lipsesc însă nici scene cu păsări și animale sau cu grupe de oameni (comercianți, tîrgoveți, navigatori și muncitori). Sînt înregistrate toate tipurile de corăbii din evul mediu tîrziu, ca și ale primelor vase cu aburi, luîndu-se parcă la întrecere. Cu aceeași fidelitate sînt înregistrate porturi cu cheiurile și danele lor, cu faruri de diferite tipuri, cu magazine de mărfuri etc. Alte piese înfățișează minunate peisaje dobrogene, orașe și tîrguri vechi, care

redau aspecte de viață din secolul trecut”, nota autorul.

Și ca să păstrăm autenticitatea trăilor acestui

spațiu frământat, remarcăm și faptul că „un important subiect este și acela de ordin militar, din timpul războiului Crimeii, cînd diviziile franceze, engleze, turcești și rusești au poposit aici. O bună parte din stampe reprezintă trupe în marș, în bivouac(tabără) sau chiar în acțiune.”

sursă foto: revistapontica.wordpress.com/revista/nr-1-1968

Nunțiatura Apostolică: 30 de la redeschiderea Ambasadei Vaticanului

Emilia Mihăilă

Relațiile diplomatice dintre România și Sfântul Scaun au fost stabilite în 1920, fiind întrerupte în anul 1950, după instaurarea regimului comunist, și reluate la 15 mai 1990, când papa Ioan Paul al II-lea a redeschis Nunțiatura Apostolică în România.

La începutul anului 1946, nunțiul papal Mons. Andrea Cassulo a fost declarat persona non grata. În 1947 Sfântul Scaun l-a trimis la București pe Mons. Gerard Patrick O'Hara pentru a conduce nunțiatura apostolică ca însărcinat de afaceri. În primii ani ai persecuției Bisericii Catolice în România, el a asigurat supraviețuirea Bisericii prin consacrările episcopale pe care le-a efectuat în mod clandestin înainte de expulzarea sa de la București în anul 1950. În 1948, prin Decretul nr. 151 din 17 iulie, Concordatul a fost denunțat de către autoritățile de la București, iar la 7 iulie 1950 relațiile diplomatice cu Vaticanul au fost întrerupte.

România și Vaticanul au reluat relațiile diplomatice în mai 1990, primul ambasadador al României prezentându-și scrisorile de acreditare la 8 iunie 1993, primul Nun-

țiu Apostolic în România fiind arhiepiscopul John Bukovsky.

Reședința nunțiului apostolic este situată în București, în Palatul Nunțiaturii

sursă foto: aboutcatholics.com

Apostolice a Sfântului Scaun din București. Palatul, inaugurat în 1901, se află pe strada Pictor Constantin Stahi nr. 5-7 (mai demult strada Esculap) și a fost proiectat de arhitectul Giulio Magni (1859-1930).

Conform Wikipedia, nunții apostolici în România au fost, în perioada 1920-1946: arhiepiscopul Francesco Marmaggi (1920-1923), originar din Italia; arhiepiscopul Angelo Maria Dolci (1923-1933), originar din Italia; arhiepiscopul Valerio Valeri (1933-1936), originar din Italia și arhiepiscopul Andrea Cassulo (1936-1946), originar din Italia iar după 1990: arhiepiscopul

sursă foto: constructiismart.ro

sursă foto: christianity.com

John Bukovsky SVD (1990-1994), originar din Slovacia; arhiepiscopul Janusz Bolonek (1995-1998), originar din Polonia; arhiepiscopul Jean-Claude Périsset (1998-2007), originar din Elveția; arhiepiscopul Francisco-Javier Lozano (2007-2015), originar din Spania și arhiepiscopul Miguel Maury Buendía (2015), originar din Spania.

Miguel Maury Buendía s-a născut la Madrid, în Spania, la 19 noiembrie 1955. A fost hirotonit preot la 26 iunie 1980 și încardinat în Arhidieceza de Madrid. A obținut licența în Teologie Dogmatică la Universitatea din Salamanca (1985) și doctoratul în Drept Canonice la Universitatea Pontificală San Tommaso, din Roma (1987).

A intrat în Serviciul diplomatic al Sfântului Scaun în iulie 1987, activând ulterior ca secretar la Nunțiaturile Apostolice din Ruanda, Uganda, Maroc și Nicaragua (1987-1996), consilier la cele din Egipt, Slovacia, Macedonia și Irlanda (1996-2004), iar din 2004 a lucrat în Secretariatul de Stat al Sfântului Scaun, în Secțiunea pentru Relațiile cu statele. În 2008 a fost numit Arhiepiscop titular de Italica și Nunțiu apostolic în Kazahstan, Kârgâzstan și Tadjikistan, și consacrat episcop în iunie același an, în Bazilica Santa Maria Maggiore, din Roma. Mons. Maury Buendía vorbește, pe lângă spaniolă, engleză, italiană, franceză și slovenă.

sursă foto: ajvocations.org

„Datina”, în expoziție

Ema Mihăilă

Cele 100 de apariții ale revistei „Datina” au fost prinse în seria de evenimente pe care Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” le-a organizat cu prilejul împlinirii a 144 de

ani de la unirea Dobrogei cu România. O frumoasă expoziție cu numere vechi din „Datina” se află la Centrul Multifuncțional „Jean Constantin” și pot fi admirate de cei care au dus, după posibilități, tradițiile mai departe. În cele 100 de apariții „Datina” a reușit să fie un loc unde „tot ce-i românesc nu pierе”, cum spune cântecul, un loc unde tradițiile strămoșești sunt scoase la iveală, oamenii și întâmplările timpurilor apuse sunt relevate la adevărata valoare și unde frumosul este acasă. Mulțumim celor ce au avut grijă și de cuvântul scris dedicat românescului acestui ținut,

sursă foto: redacția

mulțumim și celor ce au scris paginile acestei reviste.

Vrem ca să păstrăm în copertile „Datinei” munca celor ce se străduiesc, și astăzi ca și ieri, să promoveze obiceiurile strămoșești, să scoatem la iveală ce se strică, ce se păstrează în satul nostru atât de uitat și ignorat. Valorile autentice, tezaurul nostru tradițional ca și folclorul adevărat vor

sursă foto: redacția

sursă foto: redacția

„cânta” în articolele pe care le vom publica, încercând să nu uităm că suntem în era digitalizării și dialogul, pe prispa casei cu cititorii noștri, trebuie să se facă mai facil și mai repede.

Ne alăturăm iubitorilor de frumos care ne-au urât mulți ani și, din inimă, mulțumim și ne dorim „La mulți ani cu Datina!”.

Prefectul Constanței, Silviu Coșa: Urare la Ziua Dobrogei

Dobrogea, pământul strămoșesc, caracterizat prin înțelegere și diversitate, este, probabil, cea mai frumoasă regiune a țării. E drept, părerea mea este marcată de subiectivism, dar nu știu câte regiuni europene pot avea un litoral generos, o deltă superbă și munți din cele mai vechi timpuri. De asemenea, nu știu unde găsești o armonie cum este în Dobrogea, unde românii, turcii, tătarii, grecii, armenii, bulgarii și multe alte minorități se au ca frații. Din tot acest mix cultural și etnic a rezultat un pământ aparte, cu oameni deosebiți și locuri unice.

Dobrogea este casa noastră și trebuie să avem grijă de ea, așa cum și ea s-a angajat să ne protejeze. Să avem grijă de datini, de natură, de locuitorii care au format, dintr-o masă eterogenă, un tot unitar.

La mulți ani, Dobrogea!

La mulți ani, dobrogeni!

sursă foto: redacția

sursă foto: redacția

Cadichioi, coroana de oțel a Dobrogei

Dana Malciu

Are o încărcătură culturală și emoțională deosebită: satul Coroana din județul Constanța este locul de unde a fost luat tunul din care s-a

pe acest pământ încărcat de soare. Înainte lo-

sursă foto: tudorvisanmiu.files.wordpress.com

sursă foto: redacția

turnat coroana regilor României Mari. Fiecare centimetru de pământ a fost disputat, aici, în timpul primului război mondial.

Satul Coroana a încremenit în timp: este o localitate mică, asemănătoare cu celelalte de

calitatea s-a numit Coroana de oțel, în amintirea coroanei regilor României. Comuniștii au redus numele la Coroana și, pentru alegerile din 2024 se propune un referendum pentru a se reveni la vechea denumire.

Înainte de a fi Coroana de oțel satul a purtat numele de Kadichioi sau Cadi-Chioi. La înce-

sursă foto: reginamaria.org

sursă foto: redacția

putul secolului trecut, în „Marele dicționar geografic al României” alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe de George Ioan Lahovari se arăta că este „sat, în jud. Constanța, plașa Mangalia, cătunul comunei Cheragi, situat în partea meridională a plășei și cea S.-E.

sursă foto: redacția

a comunei, la 6 kil. spre S. de cătunul de reședință, Cheragi, pe valea Cadi-Chioi, fiind dominat la N. de dealul Sari-Ghiol și la S. de dealul Cadi-Chioi.

Suprafața sa este de 179 hectare, dintre care 5 hect. sunt ocupate numai de vatra satului și

sursă foto: redacția

de grădini, cu 7 case.

Populațiunea sa, compusă din Bulgari, este de 10 familii cu 29 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu creșterea vitelor.

Drumuri comunale pleacă două: unul spre N.-E. bifurcându-se, în două și ducând o ramură la Acbași și alta la Hagilar, prin Papucci, cealaltă spre N.-V., bifurcându-se și aceasta și ducând o ramură la Hoșcadin și ceaaltă la Cheragi”.

Satul iese din amorțeală atunci când primește vizita Casei regale care în repetate rânduri a venit cu daruri, în special pentru copii.

Izolată și din cauza infrastructurii precare, Coroana are, din acest an, o nouă șansă: se asfaltează. Luna aceasta s-a turnat asfalt pe DJ 393 pentru prima dată.

Expoziția retrospectivă a Olimpiadei de Benzi Desenate a ajuns la Constanța!

Mihaela Marin-Dubei

De la București la Suceava și acum la Constanța, expoziția retrospectivă a Olimpiadei de Benzi Desenate a poposit la malul Mării Negre în ajunul Zilei Dobrogei (14 noiembrie 2022). Gazda expoziției itinerante este Școala Gimnazială „Petre Ispirescu” (Aleea Universității nr. 40) unde va rămâne expusă, în aer liber, până la finalul anului. Expoziția poate fi vizitată gratuit de toți iubitorii celei de a 9-a arte!

Olimpiada de Benzi Desenate a ajuns anul acesta la a III-a ediție. Inițiată în 2020 de Mihai Ionuț Grăjdeanu – autor și profesor de benzi desenate, sub egida Comitetului Olimpic și Sportiv Român și a Academiei Olimpice Române, fiecare ediție are o temă legată fie de o aniversare a Comitetului Olimpic Internațional, fie de desfășurarea Jocurilor Olimpice de vară sau de iarnă, fie de poveștile

campionilor olimpici ai României. Este un eveniment desfășurat sub patronajul Comisiei Naționale a României pentru UNESCO.

Elevi de la toate cursurile școlare (clasele

sursă foto: www.gsp.ro

sursă foto: bjastrasbiu.ro

I – XII), din toate colțurile țării, au participat la acest concurs național, unic la nivel mondial.

„În fiecare dintre cei 3 ani ai acestei Olimpiade de Benzi Desenate am ales subiecte care să fie cât mai aproape de spiritul olimpic, de fair play, de povești adevărate cu sportivi. Am primit peste mii de lucrări și au fost alese câștigătoare cele cu povești inedite, cu un desen deosebit și, cel mai important, cu un mesaj care să ne învețe că sportul este necesar în viață de la cele mai fragede vârste până la maturitate și chiar bătrânețe. Vă invit să descoperiți patine vorbitoare, schiuri zburătoare și alte povești năstrușnice ale celor mai talentați elevi din țară.” (Mihai Ionuț Grăjdeanu)

Mihai I. Grăjdeanu s-a născut și a crescut în Mangalia. Acum predă Bandă Desenată la școli din București și din țară.

Satul românesc, în film

Ema Mihăilă

În Constanța cea atât de văduvită, de la Revoluție încoace, de cultură, au reînceput să apară mugurii frumosului. Și, ca în povestea cu Făt-Frumos, aceștia cresc într-o toamnă cât altădată în zece.

Recent, la Constanța s-au desfășurat Zilele dobrogene de film. Proiecții de filme românești, filme premiate, filme în coproducție i-au încântat pe spectatorii care au lăsat timiditatea și alte preocupări casnice și au venit la film. Un prim pas spre o normalitate atât de dorită!

La Centrul Multifuncțional „Jean Constantin” din Constanța – fostul cinematograful „Republica” au venit la proiecții atât tineri, părinți cu copii dar și persoane de o anumită etate. Unul dintre filme „a fost tras” într-un sat din Dobrogea, aici unde „lumina este mai caldă” decât în alte locuri, după cum ne-a mărturisit regizorul și scenaristul filmului „Căutătorul de vânt”, Mircea Sofronea. Un film cu o poveste care pare pesimistă dar

sursă foto: autorul

care, de fapt, are un mesaj optimist. Pe scurt, iată povestea: un tânăr inginer constructor care, atunci când obține o slujbă foarte bine plătită află că mai are două-trei luni de trăit. Radu fuge de civilizația de beton și ajunge într-un sat din Dobrogea. Un sat de pe malul Dunării unde via-

sursă foto: autorul

ța se scurge domol, așa cum a făcut-o de la începutul timpului. Un sat adevărat, așa cum sunt satele la noi: cu căsuțe mici, tradiționale, cu măgăoaie de case ce se află în construcție-cu nelipsiții lei de ipsos... și „va muri atunci când va muri”, după cum ne-a spus Sofronea. Este un film care arată cum este satul românesc astăzi: fără stereotipuri, cu kitschul care-l invadează, cu oameni care nu renunță să meargă la biserică, cu praf, cu bălării, cu bucurii, cu omenie și ajutor între oameni, cu dragoste, cu viață. Un sat care încă este și pe care ar fi bine să-l păstrăm dar pe care, ne spunea același realizator de film, nu îl vom

sursă foto: autorul

Phoenix povestea

Și dacă tot vorbim de tradițional, avem o invitație: to la Centrul „Jean Constantin” va rula, pe 10 decembrie, filmul „Phoenix-povestea”. Va fi o proiecția specială a filmului ce se va desfășura în prezența fondatorului grupului „Phoenix”, Nicu Covaci și a lui Ovidiu Lipan Țândărică, precum și a echipei filmului.

„Phoenix” s-a înființat în 1962 ca trupă rock. În anii '70 a abordat folclorul românesc, miturile și personajele pe care le-a transpus pe muzică dând naștere subgenului rock numit etno rock. „Mica Țiganiadă”, „Andrii Popa”, „Pavel Chinezu”, „Strunga”, „Mugur de fluier”, „Anule, hanule”, inspirate din folclorul românesc autentic sunt piese care au încântat generații și au arătat publicului larg câte ceva din melodicitatea și profunzimea versurilor folclorului românesc.

sursă foto: autorul

mai găsi peste o sută de ani: oamenii îmbătrânesc și se călătoresc iar tinerii nu revin în locurile natale.

sursă foto: autorul

sursă foto: autorul

Ion Roată și drepturile pentru țărani

Dana Malciu

S-au împlinit 165 de ani de când deputații pontași (țărani) din Adunarea ad-hoc a Moldovei, în frunte cu Ion Roată, depuneau o jalbă la biroul Adunării, cerând, printre altele, desființarea „boierescului” (a clăcii).

Cine nu a citit poveștile lui Ion Creangă despre Moș Ion Roată. Țăranul sfătos, harnic și direct la vorbă, mândru și respectuos cu care domnitorul Alexandru Ioan Cuza s-a împrietenit? Moș Ion Roată a fost un personaj adevărat, aprig susținător al Unirii Principatelor Române, decorat de Ministrul de Externe, Mihail Kogălniceanu, cu Ordinul Național „Steaua României”, în grad de cavalier, împreună cu brevetul însoțitor semnat de Domnitorul Carol I, „ca o răsplată a contribuției pe care înțeleptul țăran din Câmpurile a avut-o la înfăptuirea Principatelor Unite”.

A trăit 76 de ani în Vrancea și nu a știut carte dar a compensat prin noblețe sufletească, curaj și bun simț reprezentându-și cu cinste țăranii care l-au trimis ca deputat (avea 51 de ani atunci) în Divanul Ad-hoc (a participat la 31 de întruniri ale acesteia). Despre el, Ion Creangă spunea:

„Între țăranii fruntași care au luat parte, împreună cu boierii, cu episcopii și cu mitropolitul țării la Divanul ad-hoc din Moldova, în 1857, era și moș Ion Roată, om cinstit și cuviincios, cum sunt mai toți țăranii români de pretutindeni. Numai atâta, că moș Ion Roată, după câte văzuse și după câte pășise el în viața sa, nu prea puneă temei pe vorbele boierești și avea gâdilici la limbă, adică spunea omului verde în ochi, fie cine-a fi, când îl scormolea ceva la inimă. Așa e țăranul:

sursă foto: pe-harta.ro

nu prea știe multe. Și moș Ion Roată, fiind țăran, cum v-am spus, deși se-nvrednicise a fi acum printre boieri, nu avea ascunzători în sufletul său”.

sursă foto: www.didactika.ro

Cincisprezece dintre deputații clăcași, printre care era și Ion Roată, au întocmit și supus Adunării ad-hoc, la 26 octombrie 1857, o jalbă în care erau arătate suferințele și dorințele clăcașilor moldoveni.

Documentul a fost respins în urma discuțiilor din ziua de 19 decembrie 1857.

Din jalba țăranilor clăcași aflăm că aceștia reprezentau „nevoile și durerile a două-spre-zece sute de mii de suflete, cari ne-au trimis să fim răsunetul geamătului lor la marea Adunare alcătuită din toate treptele țării, în numele acelora glasul nostru cel slab rădicându-l, adevărul ca înaintea lui Dumnezeu”. Jalba arată condițiile grele, împovărătoare ale țăranimii. Și atunci, ca și în toate momentele istoriei, „toate sarcinile cele mai grele numai asupra noastră au fost puse, și noi mai de nici unele bunuri ale țării nu ne-am îndulcit, iară alții fără să fie supuși la nici o povară, de toată mana țării s’au bucurat; că noi biruri grele pe cap am plătit, oameni de oaste numai noi am dat; ispravnici, judecatori, privighitori și jandarmi numai noi am ținut; drumuri, poduri și șosele, numai noi am lucrat; beilicuri, podvezi și havalele numai noi am făcut; boierescuri, zile de meremet numai noi am îndeplinit; clacă de voie și fără de voie numai noi am dat; la Jidovul orândariu ca să ne sugă toată vloga numai noi am fost orânduți; băutura scumpă și otrăvită numai noi am băut; pîne neagră și amară și udată cu lacrimi numai noi am mâncat; bătlai și resmerițe când au fost, tot greul numai noi l’am dus; oști când au venit noi le-am hrănit, noi le-am slujit, noi le-am’ purtat”. Condițiile de trai și muncă erau înrobitoare: „acuma sunt douăsprezece zile de pont, ziua cât luna: lucrăm din primavara până în

toamnă, lucrăm de când să iă omătul până ce dă înghețul tot la boieresc. Lucrăm cât zice legea și mai des și peste lege, lucrăm și nu mai mântuim,

sursă foto: picryl.com

nu-i nici sărbătoare, nici lucrătoare.(...) Când dă frigul, când bate crivățul, când ne bate nevoia, ne ducem de ne răscumpărăm însuși munca noastră ca să ne hrănim copiii cu dânsa, și de multe ori pe lângă nacazul nevoiei, unii tari de inimă ne țineau de leneși, că nu am putut a ni lucra ogoarele. (...) Cu Reglementul munca ni s'a împovărat, iar pământurile ni s'au micșorat. Ni s'au dat numai patru fâlcii celor cu doi boi, celor fără de boi li s'au dat și mai puțin. Tot Reglementul zice, că unde boierul de moșie nu va avea pământ de ajuns de dat locuitorilor, acolo să aibă a li da două treimi din întregul moșiei; unii dau, alții nu dau, care cum vroiau."

O parte a documentului/cerer vizează modul în care sunt tratați țărani: „pe viitorime săteanul să fie și el pus în rândul oamenilor, să nu fie ca până acum asămăluit cu dobitoacele necuvântătoare ; bătaia, care atîta amar de timp ne-a umilit și ovilit, biciul și varga, care de multe ori au batjocurit părul cel alb al părinților noștri, și câte o dată au făcut pe femeile noastre să-și peardă pruncii din pânțele lor, să se rădicesc pentru tot-

deauna deasupra noastră. Pentru orice vină să ni se pue pedepsi, ca la cealaltă lume, și să nu mai fim osândiți fără judecată."

Jalba este un document cu cereri pe care astăzi le-am cataloga drept de bun simț. Pentru societatea de acum 165 de ani era o adevărată palmă trasă boierimii obișnuită cu matrapazlăcuri și domnitori de alt neam și țară, domniile schimbându-se, până la Unire, în ritm alert și punând, de fiecare dată, frână progresului și dezvoltării țării și, implicit, a satului.

„Noi rugăm ca marea Adunare a țării să ia aminte la durerile noastre și la sfânta dreptate, să desbată întru înțelepciunea sa ce este și ce nu este cu cale, și socotința să o trimeată, pe lângă cererile noastre, la cei șapte trimiși adunați în București, cari înfățișează chipul celor șapte puteri.

Iară pe aceste prea înalte fețe le rugăm, ca ajungînd glasul nostru la auzul lor, să nu-și întoarcă urechea dela plîngerile și cererile noastre, a două-spre-zece sute de mii de suflete, ci să le pue la picioarele împărăteștilor lor măriri, căci mântuirea noastră, după Dumnezeu, dela sfatul Puterilor o așteptăm. Ele au luat și țin sorții României în puternica lor mînă, numai ei pot împlini marea faptă de a scoate un popor din mormîntul în care a zăcut pînă acum. Biruințele mari, cele cîștigate, se vor șterge de pe stâlpii cei înalți pe cari sunt scrise, pietrele se vor prefăce iarăși în nisip; dar unirea României, săpată în inimile tuturor Românilor, trecând din strănepoți în strănepoți, vor binecuvînta timpurile viitoare numele întemeietorilor unui popor", se încheia documentul semnat de Ioan Roată, Simion Stanciu, Răducanu Saca, Danilă Balan, Constantin Ostahi, Toader sin Pavel, Ion a Babei, Dumitru Savin, Pandelachi Croitoriu, Timoteiu Sacalov, Ionita Olariu, Vasile Balais, Ion Levărdă, Ioan Roșca, Vasile Stan.

sursă foto: destepti.ro

Romulus Vulcănescu și stâlpul plugușorului

Dana Malciu

Etnolog, sociolog al culturii și folclorist român, Romulus Vulcănescu, de la a cărui dispariție numărăm 23 de ani, a fost o personalitate complexă care a adus atât de multe servicii domeniului folcloristic încât poți scrie despre el decenii. Opera sa cuprinde lucrări remarcabile de antropologie socială și culturală, sociologia

culturii, mitologie, filosofia culturii, studii de metodologie a cercetării și etnografie.

Sărbătorile de iarnă se apropie cu pași repezi – nu numai data din calendar ne semnalează acest fapt cât mai ales societatea de consum

sursă foto: www.icr.ro

care alege ca din luna octombrie să bombardeze locurile cu însemnele „sărbătorești”. Avem, acum, o mare de crăciunei și crăciunițe, elfi și

sursă foto: cleopatra-lorintiu.net

altfel de ajutoare, beteală din tot felul de material, podoabe pentru brazi, stele, globulețe, îngerași, brazi din care urlă plasticul (de culori fistichii, nuanțe de verde și maron, albi, argintii și aurii. Din toate răzbate lipsa sufletului sărbătorilor așa cum au fost până de curând: când toate aveau un rost.

sursă foto: alba24.ro

Romulus Vulpescu a scris despre „stâlpul de plugușor”, obiect indispensabil până secolul trecut pentru colinda Anului Nou. „În sensul simbolic, stâlpul de plugușor este numele ce se dă uneori bradului cu care se împodobește plugul ce însoțește pe colindători de anul nou. (...) Bradul tăiat, împodobit și folosit în scopuri ritual și ceremonial nu se mai numește brad, ci stâlp. Substituirea termenului de brad cu Acela de stâlp este redată plastic în poezia populară:

*Bradule, brăduțu meu,
pleacă-ți stâlpu
s-ajung vârful;
stâlpu să ți-l costoresc,
vârful să ți-l podobesc...*

În acest sens reductive stâlpul înseamnă trunchiul bradului cu sau fără cetină. Stâlpul de plugușor este deci un simulacru dendromorf realizat dintr-un brad parțial descoronat, pentru a împodobi plugul tras de boi în timp ce se colindă de anul nou plugușorul îmbrădat.” (Romulus Vulcănescu – „Coloana cerului”)

